

Põhikooli ajaloo lõpueksam 2019

Hindamisjuhend

- Eksamitööd hinnatakse täispunktides.
- Avatud vastustega küsimuste õigeid vastuseid võib olla mitu. Selliste ülesannete puhul on hindamisjuhendis toodud vastuste näited. **Töös tuleb õigeks lugeda kõik sisult õiged vastused, mida hindamisjuhendis pole antud.** Punkti andmisel peab hindaja olema veendunud, et õpilasel on teemast või ajastust adekvaatne arusaam. Punkti ei tohi anda, kui fakti-, mõiste- või sõnastusvead näitavad, et õpilane ei oma teemast piisavat ülevaadet või ei suuda oma teadmisi konteksti rakendada. Samuti ei tohi punkti anda küsimusest mööda vastamise korral.
- Arutluse hindamiskriteeriumid on esitatud osaoskuste kaupa. Iga arutlust peab lugema ja hindama vähemalt kaks eksamikomisjoni liiget.
- Võimalikult objektiivse ja võrdse hindamise tagamiseks on soovitatav hinnata kõiki töid korraga üksikülesannete kaupa.
- Kõik punktide märkimiseks ettenähtud kastid tuleb täita. Kui õpilane vastab valesti, tuleb kasti kirjutada null (0), vastamata ülesande puhul tuleb kasti märkida kriips (–).
- Iga ülesande juures tuleb täita kokkuvõttev hindamiskast, mis on osaülesannete kastidest eraldatud jämedama joonega ja asub ülesande töökäsuga samal joonel. Sinna tuleb märkida vastava ülesande osaülesannete eest kogutud punktide summa. Kui ülesandel ei ole osaülesandeid, tuleb ülesande eest antud punktid märkida üksnes jämeda joonega kasti, mille paremas alumises nurgas on järjekorranumber (nagu osaülesannetel).

Näide:

1. Eesti iseseisvumine. 3 p 1.1. Pane Eesti iseseisvumisega seotud sündmused kronoloogiliselt õigesse järjekorda. Alusta varaseimast. 1 p <u>4</u> Tartu rahu <u>2</u> Punaarmee sissetung Narva <u>1</u> Eesti Vabariigi väljakuulutamise <u>3</u> Võnnu lahing 1.2. Millist nendest päevadest tähistatakse tänapäeval võidupühana? 1 p <u>Tartu rahu</u> 1.3. Nimeta üks põhjus, miks Tartu rahule allakirjutamine oli Eesti jaoks oluline. 1 p _____ _____	3 p 1 ÜL 1 1 p 1₁ 1 p 0₂ 1 p –₃
---	---

- Eksamitöö punktid teisendatakse hinneteks järgmiselt:
 - 68-75 punkti (90-100%) hinne 5;
 - 57-67 punkti (75-89%) hinne 4;
 - 38-56 punkti (50-74%) hinne 3;
 - 15-37 punkti (20-49%) hinne 2;
 - 0-14 punkti (0-19%) hinne 1.

I OSA. ARUTLUS. 15 P

Vali teemadest **üks** ja kirjuta arutlus. Pea meeles, et arutluse sissejuhatus, teemaarendus ja kokkuvõte peavad moodustama seotud terviku. Suunavad küsimused aitavad sul teemat lahti mõtestada. Vali ise neile vastamise järjekord. Arutluse pikkus peaks olema **vähemalt 120 sõna**.

1. Suurest ülemaailmsest majanduskriisist on meil ka täna palju õppida

1. Mis sündmust peetakse suure depressiooni alguseks?
2. Mis olid USA-st alguse saanud majanduskriisi peamised põhjused?
3. Miks levis majanduskriis kiiresti üle maailma?
4. Kuidas mõjutas majanduskriis inimeste poliitilisi otsuseid?
5. Missuguseid abinõusid kasutati kriisist väljumiseks?

2. Sarnasused ja erinevused Rahvasteliidu ja ÜRO tegevuses rahvusvahelise rahu tagamisel

1. Millal oli olemas Rahvasteliit? Millal asutati ÜRO?
2. Milleks on vaja rahvusvahelisi organisatsioone?
3. Miks Rahvasteliit laiali saadeti?
4. Milles näed Rahvasteliidu ja ÜRO sarnasusi, milles erinevusi?
5. Anna hinnang rahvusvaheliste organisatsioonide tegevusele rahu tagamisel.

3. Teise maailmasõja mõjud kaasaegses maailmas

1. Missuguste tulemustega lõppes teine maailmasõda?
2. Kuidas mõjutas teine maailmasõda Eestit?
3. Mil viisil on teine maailmasõda ja selle tagajärjed seotud teaduse ja tehnoloogia arenguga?
4. Missuguseid muutusi tõi teine maailmasõda naiste ellu?
5. Missuguste tulemusteni on jõutud teise maailmasõjaga alanud Euroopa integratsioonis?

4. Nõukogude poliitika Eestis okupatsiooniaastatel

1. Millal algas ja millal lõppes Nõukogude okupatsioon?
2. Kuidas korraldati ümber valitsemine, kultuurielu ja haridus?
3. Kirjelda NSV Liidu poolt läbi viidud repressioone.
4. Mis muutus majanduses nõukoguliku majandusmudeli rakendamisega?
5. Missugused olid/on nõukogude okupatsiooni tagajärjed?

Arutluse hindamine

Teksti ülesehitus/struktuur 2 p

- 0 – tekst ei ole sisulis-vormiline tervik (nt puuduvad sissejuhatus ja/või kokkuvõte);
- 1 – teksti ülesehitus on ebaloogiline (nt teksti mõni osa ei täida eesmärki; sissejuhatus või kokkuvõte on teemaga nõrgalt seotud);
- 2 – tekst on ülesehituselt sisulis-vormiline tervik (arutlusel on sissejuhatus, teemaarendus, kokkuvõte).

Teema avamine ja analüüs 4 p

- 0 – tekst ei ole teemakohane, tekstis esitatu on seostamata;
- 1 – tekst vastab teemale, kuid on lihtsakoeline jutustus;
- 2 – teema on avatud pealiskaudselt ja ühekülgsest, põhineb valdavalt näidetel;
- 3 – teema on avatud piisavalt, tekst on kirjeldav-jutustav;
- 4 – teema on avatud põhjalikult, analüüs põhineb võrdlusel, põhjus-tagajärg seostel.

Ajastu tundmine, orienteerumine ajas 2 p

- 0 – õpilane asetab sündmused valesse ajajärku;
- 1 – õpilane orienteerub ajastus, ent ajab segamini sündmuste toimumise järjekorra või toob sisse mõned käsitletavas ajas mitte toimunud sündmused;
- 2 – õpilane orienteerub ajas adekvaatselt.

Faktid 3 p

- 0 – töös on jämedad factivead, näiteid/fakte pole esitatud;
- 1 – faktid pole teemaga seotud, töös on üksikuid kergemaid faktivigu;
- 2 – esitatud on üksikud teemaga seostatud faktid;
- 3 – fakte on esitatud piisavalt.

Järeldused ja hinnangud 2 p

- 0 – järeldused ja hinnangud puuduvad, ei ole teema- või asjakohased;
- 1 – kirjutajal on oma seisukoht, kuid seda ei ole põhjendatud;
- 2 – kirjutajal on oma seisukoht, mis on argumentide ja näidetega põhjendatud.

Õigekeelsus ja stiil 2 p

- 0 – teksti sõnastus on halb või raskesti mõistetav, esinevad tõsised õigekeelsusvead;
- 1 – esineb üksikuid sõnastus- ja/või õigekeelsusvigu;
- 2 – teksti sõnastus ja õigekeelsus on korrektsed.

II OSA. KÜSIMUSED. 60 P

EESTI AJALUGU (30 p)

I. EESTI 1918-1944 (15 p)

1. Eesti iseseisvumine. (7 p)

1.1. Milles sarnanevad allikas A ja allikas B? Too üks näide. 1 p

- Mõlemas allikas mainitakse välisabi.
- Mõlemas allikas nimetatakse 1920. a sõlmitud Tartu rahulepingut.

1.2. Milles erinevad allikas A ja allikas B esitatud suhtumine kirjeldatud sündmustesse?

Vali üks asjaolu ja võrdle. 1 p

- Rahu sõlmimise põhjused: Eesti oli edukas (A), rahvas ei tahtnud sõdida (B).
- Välisabi: Soomest Eestisse sõdima tulnud mehed olid vabatahtlikud (A), palgasõdurid (B).
- Eestlaste võitlusmoraal: rahva hulgas kasvas arusaam kodumaa kaitsmise vajalikkusest, meeleolu tõstis veendumus, et Eesti ei seisa Nõukogude Venemaa vastu ükski (A), töölisel ja talupojal ei tahtnud sõdida, sõjaväes algasid sõdurite vastuhakud (B).

Sisult õige vastus annab punkti.

1.3. Miks puhkes vabadussõda? 1 p

Nõukogude Venemaa soovis taastada endise tsaaririigi piire, Eesti kaitsta oma iseseisvust; Nõukogude Punaarmee ründas Eestit.

1.4. Mis riigid sõlmisid Tartu rahulepingu? 1 p

1) Eesti või Eesti Vabariik 2) Venemaa või Nõukogude Venemaa või Vene SFNV

NB! Vastuses Nõukogude Liidu kasutamine ei anna punkti.

1.5. Miks on Tartu rahuleping olulisim välisleping Eesti Vabariigi ajaloos? 1 p

- Tartu rahuleping lõpetas vabadussõja.
- Venemaa tunnustas Eesti (Eesti Vabariigi) iseseisvust.
- Määrati kindlaks Eesti-Vene piir.
- Venemaa loobus varasematest nõuetest Eesti suhtes.

Sisult õige vastus annab punkti.

1.6. Milline on olnud Johan Laidoneri roll Eesti ajaloos? Too kaks näidet. 2 p

- Laidoner oli vabadussõjas Eesti sõjavägede ülemjuhataja.
- Laidoner viis 1934. a koos Konstantin Pätsiga läbi sõjaväelise riigipöörde, mistõttu Eesti muutus autoritaarseks.

Sisult õige vastus annab punkti.

2. Iseseisvuse kaotus. (4 p)

2.1. Mis nime all tunneme veel allikas nimetatud „wastastikuse abistamise pakti”? Miks? 1 p

Nimetus: baaside leping

Põhjus: Selle lepingu alusel paigutas Nõukogude Liit Eesti territooriumile oma sõjaväebaasid.

2.2. Nimeta lepinguosaliste riikide juhid. 2 p

Eesti: Konstantin Päts (*perekonnanimest piisab*)

Nõukogude Liit: Jossif Stalin (*perekonnanimest piisab*)

2.3. Pane aastatel 1939-1941 aset leidnud sündmused kronoloogiliselt õigesse järjekorda. Alusta varasemast. 1 p

4	Saksa okupatsiooni algus Eestis
2	Eesti liitmine Nõukogude Liidu koosseisu
1	Molotovi-Ribbentropi pakti (MRP) allakirjutamine
3	Saksamaa ründab Nõukogude Liitu

3. Okupatsioonid. (4 p)

3.1. Otsusta, kas tabelis toodud sündmused iseloomustavad Nõukogude okupatsiooni, Saksa okupatsiooni või mõlemat. Tee tabeli rea sobivasse lahtrisse pluss (+). Kõik õiged 3 p, 3-4 õiget 2 p, 1-2 õiget 1 p.

	Nõukogude okupatsioon	Saksa okupatsioon	Mõlemad
poliitilised repressioonid			+
juuniküüditamine	+		
vastupanuliikumine			+
holokaust		+	
riigistatud maade jagamine uusmaasaajatele	+		

3.2. Kuidas mõista 1940. aastate alguses Eestis rahvasuus levinud laulukest „Oh võtkem kiita kõigest väest, meid röövel päästis röövli käest!“? 1 p

Eesti „vabastamine” saksa armee poolt 1941. aastal ei toonud kaasa iseseisvuse taastamist ega rahva olukorra paranemist. Üks okupatsioonivõim asendus teisega. (Mõlemad okupatsioonivõimud teostasid repressioone, jätkus täielik kontroll kõigi eluvaldkondade üle ja enamik Eesti põllumajandus- ja tööstustoodangust läks sõjajõudude tarbeks, mitte kohaliku rahva hüvanguks.)

II. EESTI 1944-1991 (10 p)

1. Eesti rahvastik. (2 p)

1.1. Üks diagrammidest kujutab rahvastiku koosseisu neli aastat pärast Eesti iseseisvumist ja teine kaks aastat enne Eesti iseseisvuse taastamist. Kumb diagramm kujutab iseseisvuse taastamise eelset seisu? Põhjenda oma arvamust. 1 p

Iseseisvuse taastamise eelne on diagramm B

Põhjendus: Diagrammil B on näha suur hulk Nõukogude okupatsiooni ajal Eestisse toodud/saabunud Venemaa ja teiste liiduvabariikide elanikke; kadunud on teise maailmasõja ajal lahkunud saksa ja rootsi vähemused; eestlaste osakaal rahvastikust on kahanenud teiste Nõukogude Liidu rahvaste sissetulekul.

Sisult õige vastus annab punkti.

1.2. Too välja üks 20. sajandil aset leidnud sündmus, mis muutis märgatavalt Eesti rahvastiku koosseisu. Põhjenda oma valikut. 1 p

Näide 1

Sündmus: teine maailmasõda

Põhjendus: Sõja käigus lahkus enamus baltisakslasi ja rannarootslasi; suur hulk eestlasi kas suri, küüditati või põgenes.

Näide 2

Sündmus: Nõukogude okupatsioon

Põhjendus: Nõukogude okupatsiooni ajal tapeti või küüditati arvestatav hulk kohalikke elanikke ja asemele toodi inimesi teistest liiduvabariikidest.

Näide 3

Sündmus: Saksa okupatsioon

Põhjendus: Saksa okupatsiooni ajal hävitati täielikult kohalik juudi kogukond; rannarootslased lahkusid Eestist.

Sisult õige vastus annab punkti.

2. Perestroika ja uus ärkamisaeg. (4 p)

2.1. Mida tähendab 1987. aastal välja töötatud majandusprogrammi lühend IME? 1 p

Isemajandav Eesti

2.2. Nimeta üks programmis sisalduv seisukoht. 1 p

- Eesti NSV majanduse aluseks pidid saama väärtusseadused ja kaubalis-rahalisel suhtel.
- Eesti NSV territooriumil paiknev majandus pidi alluma ainult Eesti NSV valitsusele.

- Eelistada tuli majandusvaldkondi, mis põhinevad kohalikul ressursil, on kultuuriliselt vastuvõetavad ja majandustraditsioonidega kooskõlas.
- Kaubavahetus teiste liiduvabariikide ja välisriikidega pidi toimuma turu kaudu ning põhinema tootja ja tarbija otsesidemetel.
- Eesti NSV pidi välja kujundama oma maksusüsteemi.
- Kohalikud eelarved tuli lahutada ENSV eelarvest.

Sisult õige vastus annab punkti.

2.3. Milline oli programmis esitatud seisukohtade mõju Eesti ühiskonnale? 1 p

Programm sisendas üldrahvalikku lootust majandusliku iseseisvuse võimalikkusele või turumajandusliku süsteemi võimalikkusele; äratas inimestes suuremat huvi ühiskonnas toimuvate protsesside vastu.

Sisult õige vastus annab punkti.

2.4. Mis oli perestroika? 1 p

Perestroika ehk uutmine oli reformide programm Nõukogude Liidu majanduse ja poliitika kaasajastamiseks ning liberaliseerimiseks.

3. Iseseisvuse taastamine. (4 p)

3.1. Millisel pildil on Venemaa esimene president Boriss Jeltsin? Märki õige pilt plussiga (+). 1 p

Kui plussiga on märgitud enam kui üks pilt, on ülesande eest saadavate punktide arv 0.

3.2. Eesti võttis suveräänsusdeklaratsiooni vastu 16. novembril 1988. aastal. Milles seisneb selle deklaratsiooni tähtsus? 1 p

Suveräänsusdeklaratsioon kuulutas Eesti seadused ülimuslikuks Nõukogude Liidu seaduste ees (*Eestis kehtivad vaid Eestis vastu võetud seadused*); fikseeris õiguslikult vabadusliikumise (laulva revolutsiooni) osad senised saavutused.

Sisult õige vastus annab punkti.

3.3. Mis oli augustiputši tulemus Eesti, mis Nõukogude Liidu jaoks? 2 p

Eesti jaoks: Eesti taasiseseisvus (20. august 1991. a); augustiputš tekitas võimaluse Nõukogude Liidust eralduda ja iseseisvus taastada; Eesti Ülemnõukogu võttis vastu otsuse Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamisest 20. augustil 1991.

NSV Liidu jaoks: Nõukogude Liidu lagunemine; riigipööre kukkus läbi ja augustiputš hävitas kommunistide lootuse Nõukogude Liidu edasikestmisele; Gorbatsõvi mõjuvõim vähenes ja kasvas Venemaa presidendi Boriss Jeltsini autoriteet.

Sisult õige vastus annab punkti.

III. EESTI 1991-2004 5 p

1. Majandus. (2 p)

Millised olulised muutused leidsid Eesti Vabariigi taastamise järel aset majanduses? Too kaks näidet. 2 p

- Mindi üle turumajandusele.
- Nõukogude rublade asemel võeti kasutusele Eesti kroonid.
- Toimus suuremahuline erastamine.

Sisult õige vastus annab punkti.

2. Rahvusvahelised organisatsioonid. (3 p)

2.1. Mis organisatsiooni lipp on pildil? 1 p

ÜRO või Ühinenud Rahvaste Organisatsioon

2.2. Kirjuta lühendi järelle organisatsiooni eestikeelne täisnimi. 1 p

EL – Euroopa Liit

NATO – Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioon

Punkti saamiseks peavad mõlemad nimed olema õigesti kirjutatud.

2.3. Vali ülesandest 2.2. üks organisatsioon ja põhjenda, miks on sellesse kuulumine Eestile oluline. 1 p

Organisatsioon: EL

Põhjendus: Euroopa Liidu liikmena on Eestil võimalus kaasa rääkida Euroopa poliitikate kujundamises ja arengusuundade määramises; soodustab majanduslikku ja välispoliitilist ning julgeolekualast koostööd; võimaldab tollivaba kaubandust liikmesriikide vahel; lubab Eesti kodanikel elada ja töötada teistes liikmesriikides.

Organisatsioon: NATO

Põhjendus: Tagab Eestile suurema julgeoleku, kindlustades usutava sõjalise heidutuse ja kollektiivkaitse; võimaldab anda oma panuse pingekollete likvideerimisel.

Sisult õige vastus annab punkti.

MAAILMA AJALUGU (30 p)

IV. MAAILM KAHE MAAILMASÕJA VAHEL 1918-1939 (10 p)

1. Rahvusvaheline olukord maailmasõdade vahelisel perioodil. (5 p)

1.1. Leia igale mõiste seletusele tekstis esile tõstetud sõnade hulgast õige vaste. 1 p

- a. patsifism – maailmavaade, mis eitab igasugust sõda
- b. desarmeerimine – relvastuse ja relvajõudude vähendamine või likvideerimine
- c. reparatsioonid – sõja võitnud riigile tekitatud kahju osaline või täielik hüvitamine sõja kaotanud riigi poolt

1.2. 1919. aastal kirjutati alla esimese maailmasõja lõpetanud Versailles' rahulepingule. Millised olid selle lepingu tingimused Saksamaale? 2 p

1) relvastusalased piirangud (nimeta üks):

- Üldine sõjaväeteenistuskohustus kaotati.
- Saksamaa relvajõud (Reichswehr) piirati 100 000 meheni; armees võisid teenida ainult vabatahtlikud.
- Armees oli lubatud ainult 4000 ohvitseri.
- Saksamaal oli keelatud omada kindralstaapi.
- Saksamaa ei tohtinud omada lennuväge, soomus- ja keemiarelvi, suuri sõja- ja allveelaevu.
- Loodi Reini demilitariseeritud ehk relvavaba tsoon, Saksamaa ei tohtinud sinna paigutada relvastust ega armeed, rajada kindlustusi.

2) territoorium ja rahvastik (nimeta üks):

- Saksamaa kaotas 1/8 oma sõja-eelsetest aladest.
- Elsass-Lotringi piirkond läks Prantsusmaale.
- Paljud sakslastega asustatud alad läksid teiste riikide (nt. Prantsusmaa, Taani, Poola) koosseisu.
- Tekitati nn Poola koridor, mis eraldas Ida-Preisimaa ülejäänud Saksamaast.
- Saksamaalt võeti ära kõik asumaad.
- Keelatud oli Austria liitmine Saksamaaga.

Sisult õige vastus annab punkti.

1.3. Nimeta üks 1930. aastate sõjaline konflikt, mille lahendamisel osutus Rahvasteliit jõuetuks. Nimeta selle konflikti agressorriik. 2 p

Konflikt: Mandžuuria kriis

Konflikt: Etioopia kriis

Agressorriik: Jaapan

Agressorriik: Itaalia

Sisult õige vastus annab punkti.

2. Demokraatia ja diktatuurid. (5 p)

2.1. Nimeta 1920. aastast 1 p

üks autoritaarne riik: Ungari

üks totalitaarne riik: Nõukogude Venemaa (vastust Nõukogude Liit ei tohi õigeks lugeda)

üks demokraatlik riik: Eesti, Läti, Leedu, Soome, Prantsusmaa, Suurbritannia jt. (kuid mitte Island, mis iseseisvus 1944. a)

2.2. Nimeta 1938. aastast üks riik, mis võrreldes 1920. aastaga 1 p

muutus autoritaarseks: Eesti, Läti, Leedu, Itaalia, Portugal, Hispaania jt.

muutus totalitaarseks: Saksamaa

jäi demokraatlikuks: Prantsusmaa, Suurbritannia, Rootsi, Soome jt. (kuid mitte Island, mis iseseisvus 1944. a)

2.3. Nimeta kaks demokraatiale iseloomulikku joont. 2 p

- Vabad valimised.
- Seadusandlik ja täitesaatev võim on üksteisest eraldatud.
- Austatakse inim- ja kodanikuõigusi ning -vabadusi.
- Lubatud on erinevad parteid ja poliitilised organisatsioonid.

Sisult õige vastus annab punkti.

2.4. Nimeta üks põhjus, miks osas riikides kehtestati maailmasõdade vahelisel perioodil diktatuur. 1 p

- Majanduskriis vähendas inimeste usku demokraatiasse ja kapitalismi.
- Loodeti, et nn kõva käega valitsemine suudab riigi majanduskriisist välja tuua.
- Inimesed olid pidevate valitsuskriiside tõttu demokraatias pettunud.

Sisult õige vastus annab punkti.

V. TEINE MAAILMASÕDA 1939-1945 (9 p)

1. Sõja põhjused ja vallandumine. (5 p)

1.1 Erinevalt demokraatlikest lääneriikidest olid nii Saksamaa kui Nõukogude Liit teiseks maailmasõjaks üsna põhjalikult valmistunud. Too mõlema kohta üks põhjus, mis ajendas neid sõda alustama. 2 p

Saksamaa:

- Saksamaale peale surutud rasked tingimused tekitasid kättemaksuiha.
- Saksamaa soovis Versailles' lepingu tulemusel erinevate riikide koosseisu sattunud sakslastega asustatud alad uuesti endaga liita.
- Hitler unistas nn Suur-Saksamaast ja tahtis sakslaste/aaria rassi eluruumi laiendada.

Nõukogude Liit:

- Soovis taastada Vene impeeriumi aegseid piire.
- Taotles kommunistliku maailmarevolutsiooni.

Sisult õige vastus annab punkti.

1.2. Millisele sündmusele, mis leidis aset kaheksa päeva enne teise maailmasõja algust, viitavad karikatuurid? Kuidas mõjutas see sündmus Balti riikide saatust? 2 p

Sündmus: Molotovi-Ribbentropi Pakti (MRP) sõlmimine

Mõju Balti riikide saatusele: MRP ja selle salajased lisaprotokollid lubasid Nõukogude Liidul Balti riikidele peale suruda baaside lepingud ja nad seejärel okupeerida.

1.3. Milline loetletud sündmustest avaldas sinu arvates kõige suuremat mõju teise maailmasõja puhkemisele? Märgi üks sündmus plussiga (+) ja põhjenda oma valikut. 1 p

Valik 1: Austria anšluss

Põhjendus: Austria Saksamaaga ühendamise lihtsus näitas Hitlerile demokraatlike riikide nõrkust ja Suur-Saksamaa loomise võimalikkust.

Valik 2: Münchener kokkulepe

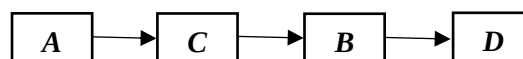
Põhjendus: Münchener kokkulepe näitas Hitlerile demokraatlike riikide nõrkust ja soovi sõda iga hinnaga vältida. Hitler sai sellest julgust aina uusi territooriume okupeerida ja veendumuse, et lääneriigid ei ole sõjaks valmis.

Valik 3: Molotovi-Ribbentropi pakt

Põhjendus: Molotovi-Ribbentropi paktiga löid Saksamaa ja Nõukogude Liit eeldused suure sõja puhkemiseks: jagati huvisfäärid Ida-Euroopas ja tunnustati vastastikuseid territooriumite vallutamisi ja vägivaldseid liitmisi; Stalin andis Hitlerile vabad käed alustada sõjategevust Lääne-Euroopas.

Sisult õige vastus annab punkti.

2. Sõja käik. (2 p)

Kõik sündmused õiges järjestuses 2 p, 3 sündmust omavahel õiges järjestuses 1 p. Ühe punkti annavad näiteks vastused $A \rightarrow B \rightarrow C \rightarrow D$, $C \rightarrow A \rightarrow B \rightarrow D$ jt.

3. Muutused kaardil. (2 p)

esimese maailmasõja tagajärjel	teise maailmasõja tagajärjel
1, 3, 6	2, 4, 5

Kõik õiged 2 p, 3-5 õiget 1 p.

VI. KÜLM SÕDA. NSV LIIT JA IDABLOKI LAGUNEMINE (7 p)

1. Külma sõja kriisid. (5 p)

1.1. Mis riikide vastasseis moodustas külma sõja telje? 1 p

- Ameerika Ühendriigid või USA
- Nõukogude Liit või NSV Liit või NSVL

1.2. Mis numbriga on kaardil tähistatud järgmised külma sõja aegsed kriisid: Vietnami sõda, Korea sõda ja Kuuba kriis? Kõik õiged 2 p, 2 õiget 1 p.

Vietnami sõda 5

Korea sõda 6

Kuuba kriis 1

1.3. Vali ülesandest 1.2. üks kriis ning nimeta selle kriisi üks põhjus ja üks tagajärg. 2 p

Kriis: Korea sõda

Põhjus: Põhja-Korea väed tungisid Lõuna-Koreasse eesmärgiga see vallutada ja kehtestada kommunistlik režiim kogu Korea poolsaarel.

Tagajärg: Hukkus ligi 3 miljonit inimest; 1953. a sõlmitud rahu järgselt jäi Korea jagatuks (kommunistlik Korea Rahvademokraatlik Vabariik põhjas ja Korea Vabariik lõunas).

Kriis: Vietnami sõda

Põhjus: Vastuolud jagatud Vietnami; USA viis oma väed Vietnamisse, lootes takistada Lõuna-Vietnami ja piirkonna teiste riikide kommunistide võimu alla langemist (doominoteooria).

Tagajärg: USA-l ei õnnestunud sõda võita; peale USA vägede väljatoomist Lõuna-Vietnamist langes see kommunistide võimu alla.

Kriis: Kuuba kriis

Põhjus: Nõukogude Liidu raketibaaside rajamine Kuubale.

Tagajärg: Maailm jõudis tuumasõja lävele; peale läbirääkimisi nõustus Nõukogude Liit raketid Kuubalt ära viima, kui USA eemaldab oma baasid Nõukogude Liidu piiride lähedalt; USA tunnustas Kuuba puutumatust ja Kuuba on tänaseni sotsialistlik; pärast kriisi algas USA ja Nõukogude Liidu suhete mõningane paranemine.

Sisult õige vastus annab punkti.

2. Berliini müür. (2 p)

2.1. Miks Berliini müür ehitati? 1 p

Berliini müür ehitati takistamiseks Ida-Saksamaa elanike läände põgenemist.

2.2. Mis sündmust kajastab foto? 2 p

Berliini müüri langemine 1989. a (aastaarvu nimetamine ei ole tingimata vajalik).

VII. KULTUUR XX SAJANDIL. ELUOLU XX SAJANDI TEISEL POOLEL (4 p)

1. Kultuuri, tehnika ja teaduse areng. (2 p)

Otsusta, kas sündmus toimus enne või pärast teist maailmasõda. Pane õigesse lahtrisse pluss (+). 5-6 õiget 2 p, 3-4 õiget 1 p.

enne teist maailmasõda		pärast teist maailmasõda
+	vennad Wrightid sooritavad esimese mootorlennu	
+	tummfilmide õitseag	
	kloonimine	+
	kosmoseajastu algus	+
+	raadio leiutamine	
	Interneti kasutuselevõtt	+

2. Propaganda. (2 p)

2.1. Jesse Owens võitis Berliini mängudelt kokku neli kuldmedalit. Miks Hitlerile ja natsi-Saksamaale tema edu ei meeldinud? 1 p

Jesse Owens oli mustanahaline; Owensi võidud õhnestasid natside veendumust valge rassi igakülgsest ülimlikkusest.

Sisult õige vastus annab punkti.

2.2. Kuidas kasutasid diktaatorid sporti propagandavahendina? 1 p

Üleolek spordis näitas diktaatorite arvates nende rahva või riigi üleüldist üleolekut teistest riikidest, rahvastest ja rassidest.

Sisult õige vastus annab punkti.